

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO IR SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

**PAŽYMA
DĖL NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS
DEPARTAMENTO 2018 M. VEIKLOS ATASKAITOS**

2019-04-10 Nr. NV-996

Vilnius

Ataskaitos rengėjas: Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau - NTAKD).

Ataskaitos tikslas: Pristatyti Vyriausybei informaciją apie NTAKD veiklą 2018 metais.

Dabartinė situacija. NTAKD yra Vyriausybės įstaiga, kurios paskirtis: *išsaugoti visuomenės sveikatą, mažinti psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlą ir paklausą, užtikrinti tarpinstitucinį koordinavimą bei atsižvelgiant į naujus iššūkius ir remiantis mokslu grįžtais įrodymais dalyvauti formuojant valstybės politiką psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlos ir paklausos mažinimo srityse.*

1. NTAKD strateginis tikslas – stiprinti alkoholio, tabako ir neteisėtos narkotinių ir psichotropinių medžiagų, jų pirmtakų (prekursorių) pasiūlos priežiūrą ir mažinti paklausą.

2. NTAKD veikloms skirti asignavimai: valstybės biudžeto lėšos **738 tūkst. Eur**, iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama **1916,5 tūkst. Eur** (iš jų Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro lėšos 79,5 tūkst. Eur).

3. NTAKD veiklų įgyvendinimas:

➤ **PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ PAKLAUSOS MAŽINIMO SRITYJE:**

▪ *įdiegta Ankstyvosios intervencijos (AI) programa nacionaliniu lygiu, užtikrinta pagalba eksperimentavimo su psichoaktyviosiomis medžiagomis ar nereguliaraus jų vartojimo patirtį turintiems 14-21 metų jaunuoliams:*

- 97 proc. savivaldybių parengti specialistai vesti AI programos užsiėmimus;
- 193 jaunuoliai pradėjo lankyti AI programos užsiėmimus, 140 sėkmingai baigė;
- 67 proc. jaunuolių pasikeitė jų požiūris į alkoholio vartojimą;
- 59 proc. jaunuolių ketina mažiau vartoti narkotikų.

▪ *sukurta inovatyvi ir interaktyvi svetainė jaunimui nuo 14 metų – www.askritiskas.lt, joje pateikiama:*

- patikima informacija apie 30 psichoaktyviųjų medžiagų poveikį, keliamas rizikas;
- 200 aktualių informacinių nuorodų apie sveiką gyvenseną, sportą, saviugdą, knygas, užimtumą, kultūrinius renginius;
- patarimai, kaip atsisakyti vartojimo ar padėti draugui;

- informacinis vaizdo klipas „Ką žinai apie naujas psichoaktyvias medžiagas?“

▪ *išaugo motyvuojančios mesti rūkyti svetainės www.nerukysiu.lt populiarumas:*

- 35 tūkst. svetainės lankytojų gavo informaciją apie metimo rūkyti ir pagalbos galimybes;
- svetainės Facebook paskyroje patalpintos 65 komunikacijos žinutės pasiekė daugiau nei 60 tūkst. naudotojų;
- su svetainės turiniu ir naudojimo galimybėmis supažindinti 6526 gydytojai, bendrosios praktikos slaugytojai, psichologai.

▪ *vykdyta edukacinė iniciatyva „Be safe lab“, siekiant apsaugoti muzikos festivalių lankytojus, eksperimentuojančius su psichoaktyviosiomis medžiagomis, bei padėti jiems suprasti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo riziką, sumažinti neatsakingą vartojimą, apsaugoti jų ar aplinkinių žmonių sveikatą:*

- 4 muzikos festivalių metu informuota daugiau nei 10 tūkst. lankytojų, kaip saugiai linksmintis festivalyje ir prireikus, gauti pagalbą;
- 82 žmonėms, apsvaigusiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų, buvo teikta psichologinė pagalba;
- atliktas 471 greitasis ŽIV testas, savo ir kitų saugumu rūpinosi ir pasinaudojo galimybe pasitikrinti alkotesteriu 1908 lankytojai.

▪ *įgyvendintas projektas „Asmenų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų, socialinė integracija“:*

- 256 asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų, suteikta galimybė gauti psichologinės ir socialinės reabilitacijos paslaugas;

- 93 asmenys pradėjo ieškoti darbo, 69 integravosi į visuomenę.

➤ **PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ PASIŪLOS MAŽINIMO SRITYJE:**

▪ *įgyvendintos naujos Alkoholio kontrolės įstatymo nuostatos: apmokyti priežiūrą atliekančių institucijų pareigūnai, suformuota vieninga Įstatymo taikymo praktika, konsultuoti ūkio subjektai, didintas visuomenės informuotumas:*

- suteikta daugiau kaip 3500 konsultacijų ūkio subjektams;
- operatyviai reaguota į visuomenės bei institucijų pranešimus dėl pažeidimų, 96 proc. patikrinimų nustatyti pažeidimai;
- 87 atvejais prevencinėmis priemonėmis užkardyti alkoholio reklamos pažeidimai;
- 95 proc. atmetų skundų Vilniaus apygardos administraciniame teisme rodo, kad Departamento nutarimai dėl ekonominių sankcijų skyrimo yra pagrįsti.

▪ *sukurtos stebėsenos sistemos: prekursorių, naujų psichoaktyvių medžiagų (toliau –NPS), ankstyvojo perspėjimo sistema, taikytas operatyvus kontrolės priemonių nustatymas bei greitas visuomenės informavimas apie pavojingas medžiagas rinkoje:*

- pritaikytas naujas įrankis, leidžiantis sulaikyti į oficialų sąrašą neįtrauktas medžiagas, kurioms nenustatytos rinkos ribojimo priemonės - „Catch all“;
- vos pasirodžius informacijai apie NPS *a priori* užkertamas kelias pakliūti į Lietuvos rinką (per paskutinius tris metus 46 % visų rinkoje pasirodžiusių NPS);
- įteisintas greitas laikinųjų apribojimo priemonių pritaikymas ypač pavojingoms medžiagoms, galinčioms sukelti mirtį ar stiprius apsinuodijimus;
- įdiegtas narkotikų ir NPS pasiūlos ir paklausos bei informacijos apie jas Lietuvos viešojoje internetinėje erdvėje monitoringo įrankį – NAMS (Narkotikų Automatinė Monitoringo Sistema);
- įdiegta Narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) teisėtos apyvartos kontrolės informacinė sistema, jos dėka identifiukuota daugiau nei 70 naujų įmonių, kurios vykdo veiklą su prekursoriais, nustatytos 7 naujos įmonės, kurių veiklos pobūdis nesuderinamas su prekursorių naudojimu, nustatyta 17 įtartinų sandorių.

➤ **VEIKLOS EFEKTYVUMO DIDINIMO SRITYJE:**

▪ *licencijų išdavimo proceso efektyvinimas:*

- sutrumpėjo licencijų išdavimo terminas 26 proc., palyginti su 2017 m.;
- 73 proc. išduodamų licencijų rūšių yra elektroninės;
- teikiamos 72 elektroninės paslaugos (86 proc.), dėl kurių gavimo nereikia vykti į Departamentą;
- įdiegus daugiafunkcinį konsultacinį modelį „medis.ntakd“, 40 proc. sumažėjo konsultacijų licencijų gavimo klausimais, palyginti su 2017 metais;

➤ **TEISĖKŪROS INICIATYVOS**

- parengta Valstybinė narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 m. programa;
- parengtas įstatymas, uždraudžiantis GBL prekybą, paliekant galimybę teisėtai naudoti Gama-butirolaktoną ir 1,4-Butanediolį pramoniniais ne su farmacijos pramone susijusiais tikslais;
- parengti poįstatyminiai teisės aktai veiklai su į Narkotinių ir psichotropinių medžiagų IV sąrašą įrašytomis medžiagomis;
- parengta naloksono išdavimo tvarka mirčių nuo opioidų perdozavimui mažinimui.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome ataskaitą pristatyti Vyriausybės pasitarime.

Patarėja

Aurelija Urbonienė